

hodiny se zdržeti, a trestanec může návštěv jeho odmítnouti (§ 7). Když trestanec ztráví nejméně tři měsíce ve samovazbě, počítají se mu při vypočítávání trestu po těchto třech měsících odbytého vždy dva dni, jež byl ztrávil v samovazbě, za tři dni trestu. Takto se vypočítává trest odbytý také tehda, když trestanec v samovazbě držený při službách božích, ve škole nebo při procházce na čerstvém vzduchu v místnostech věznice od jiných vězňů úplně oddělen býti nemohl (§ 4). Co zde ustanoveno, nevztahuje se k samovazbě, která byla někomu uložena za zostření trestu nebo za trest disciplinární (§ 9). K vykovávání toho, co výše ustanoveno, zřídí se v sídle sborového soudu první instance stálá komise pro vykonávání trestu, která má k tomu přihlížeti, aby ustanovení výše položených při užívání samovazby bedlivě se šetřilo, za kterouž příčinou povinna bude, nejméně jednou za měsíc vězení prohlídnouti, vady shledané odstraniti a o stížnostech trestanců rozhodovati (§ 10). Tato komise skládá se z představeného sborového soudu jako předsedy, ze státního zástupce nebo jeho náměstka a z jednoho rady sborového soudu, mimo to ze dvou důvěrníků, kteří nejsou ve službě státní postaveni, a ze zapisovatele. Radu, který se má do komise povolati, zvolí představený sborového soudu a ustanoví také, kdyby jej nebo radního komisi přidaného něco zašlo, sobě a tomuto náměstka. Tyto osoby ustanoví se na počátku každého roku na celý rok důvěrníky a jich náhradníky, jakož i jich počet stanoví ministr práv na tři léta, a představený sborového soudu zaváže je slibem, jež učiní rukou dáním (§ 11). Komise může ku svým sezením přivzítí představeného trestnice a týče-li se trestanců v soudní věznici chovaných, onoho soudce, který má přímý dohled k věznici, mimo to správce duchovního, lékaře, učitele a mistra vyučujícího trestance živnosti, kteřížto členové mají toliko hlas poradný. Usnesení komise činí se vždy, když byl slyšen představený trestnice, a jde-li o trestance, chované ve věznici soudní, když byl slyšen soudce, který má přímý dohled k věznici (§ 12). K platnému usnesení potřebí, aby byli přítomni všickni členové komise neb jejich náměstkové, a aby bylo více nežli polovice veškerých hlasův. Předseda odevzdává svůj hlas naposledy. V protokolech zasedacích zaznamenána budte jména přítomných hlasujících, jich hlasování a učiněná usnesení a uvedeny budte krátce důvody usnesení (§ 13). Ministr práv může usnesení komise pro výkon trestu změnit (§ 14). Důvěrníkům, když za příčinou své úřední povinnosti jdou přes 3·8 kilometru (§ 1 nař. min. ze dne 28. června 1876 č. 97 ř. z.) od místa svého bydliště, náleží kromě náhrady za povoz 5 zl. za den (§ 15).

Též podle nejnovější osnovy trestního zákona (§ 18) lze trest v káznici nebo ve vězení nebo trest vazby odbytí si úplně nebo částečně v samovazbě. Provedení tohoto § vyhrazeno jest zvláštnímu zákonu (čl. XXIII. uvoz. zák. k osnově).

Sankce pragmatická (Sanctio pragmatica).

I. Pojem a význam.

Pragmatická sankce jest domovní zákon císaře Karla VI., kterým konečně a nezměnitelně stanoven byl řád posloupnosti pro veškeré rakouské a uherské státy. Jeví se tedy pragmatická sankce býti státním základním a domovním zákonem pro mocnářství rakousko-uherské, kterým nedílnot, nerozlučitelnost a nedělené dědění veškerých žezlu domu Habsburského podrobených zemí prohlášeny byly.

II. Slavnostní prohlášení pragmatické sankce stalo se dne 19. dubna 1713 tím, že ji císař Karel VI. ve Vídni ve shromáždění svých tajných radů, ministrů a nejvyšších hodnostářů státních slavnostním způsobem osobně prohlásil, o čemž sepsán byl protokol ve formě notářského spisu. Pragmatická sankce oznámena byla za příčinou uznání jejího zemím rakouským a uherským a kromě toho byla též s říšským sněmem německým a se státy evropskými sdělena. Protokol dotyčný, který v kodexu rakouském (Codex austriacus), ve III. díle, str. 683 obsažen jest, označen byl názvem »Sanctio pragmatica«, o dědické posloupnosti nejjasnějšího arcidómu rakouského. Tento protokol, který pragmatickou sankci nazývá trvalým sepsáním, uspořádáním a smlouvením za účelem zachování všech zemí dědičných, podepsán jest Jiřím Bedřichem ze Schickhů, jakožto zapisovatelem.

III. Uznání pragmatické sankce jednotlivými zeměmi.

Pragmatická sankce byla, jak již podotčeno, zadána stavům jednotlivých zemí za tím účelem, aby projevili tito svůj souhlas s ní a by ji v zemské zákony a archivy zařadili. Pragmatickou sankci uznal dne 19. dubna 1720 zemský sněm hornorakouský, dne 22. dubna 1720 zemský sněm dolnorakouský, dne 5. června 1720 byla uznána v Korutanech, dne 10. června 1720 ve Štýrsku, dne 9. srpna 1720 v Gorici, dne 30. srpna 1720 v Krajině, dne 30. září 1720 v Terstu, dne 16. října 1720 v Čechách a na Moravě, dne 21. října 1720 ve Slezsku Horním a Dolním, roku 1721 v zemích Breisgau a Vorarlbersku, dne 9. března 1721 v Chorvatsku a Slavonii, dne 23. července 1721 v Chebsku, dne 30. března 1722 v Sedmíhradsku, roku 1724 v Nizozemsku, dne 29. listopadu 1725 ve Rjece. V Uhrách byla uznána pragmatická sankce na říšském sněmu v Prešpurku, který za tím účelem na den 20. června 1722 byl svolán. Na to byla pragmatická sankce dne 6. prosince 1724 císařským ediktem jakožto trvalý a neodvolatelný základní zákon státní prohlášena.

IV. Obsah pragmatické sankce.

1. Pragmatickou sankcí byla především vyslovena nedílnost a nerozlučitelnost všech zemí arcidómu a sice větou: »ježto všechny stavy po zralém přemýšlení ve svých shromážděních a po zvláštním uvážení dobra a prospěchu, kterého by se Našim milým a věrným poddaným dostalo, s tím jednohlasně a dobrovolně souhlasily, přijaly se vším respektem a submissí a zvláštní vděčností tuto výše řečenou pragmatickou sankci a nerozlučitelné spojení všech Našich zemí jak zevnitř tak uvnitř Německa jakožto trvalý, neodvolatelný zákon, pokud tento dotýká se řádu posloupnosti dědické v těchto zemích a nerozlučitelné souvislosti všech našich států a zemí dědičných.«

2. Dále byla pragmatickou sankcí universální sukcesse všech těchto spojených, dědičných zemí zajištěna v ten způsob, že pro případ vymření pokolení mužského stanovena byla posloupnost pohlaví ženského. Dle toho byl v první řadě na trůn povolán rod mužský a kdyžby tohoto nebylo, ženy dle linií a dle řádu prvorozenství, tedy s předností potomstva mužského před mužskými pobočnými příbuznými posledního držitele, a kdyžby nebylo tu rodu mužského mělo přednost potomstvo ženské posledního držitele před ženskými příbuznými pobočnými. Mělo tudíž následnictví trůnu v případě, že by tu nebylo potomků mužských, dle úmyslu Karla VI. přejíti na dceru jeho Marii Terezii a její potomky, kdyžby těchto ne-

bylo, na dcery jeho bratra Josefa I. a jich potomky, pak na jeho sestru ohledně jejich potomků a po těchto na nejbližší příbuzné domu, leč vždy dle práva prvorozenství v rodu mužském i ženském.

V. Pragmatická sankce došla výrazu i v pozdějších základních a ústavních zákonech, jak v rakouské polovici říše, tak i v Uhrách. Tak prohlašuje diplom ze dne 20. října 1860 č. 226 ř. z. ve svém úvodě: »Předkové Naši slavné paměti moudře i pečlivě k tomu hleděli, aby v Našem nejjasnějším domě zřízena byla jistá forma posloupnosti, načež od Jeho c. kr. Apoštolského Veličenství, slavného císaře Karla II., dne 19. dubna 1713 s konečnou platností a nezměnitelně ustanoven jest řád posloupnosti zákonem státním, základním a domovním posavade platným, kterýž pod názvem »pragmatická sankce« znám jest a od řádných stavů Našich rozličných království a zemí přijat byl. Na tomto řádu posloupnosti jakožto nezvratném základu právním a na nedílnosti i nerozlučnosti svých rozličných částí, s právy a svobodami jmenovaných království a zemí v srovnalost uvedené, založeno jsouc odolalo mocnářství Rakouské, smlouvami státními a mezinárodními od té doby rozšířené a utužené, vítězně všelikým nebezpečstvím a útokům, které na ně dorážely, jsouc v tom podporováno a hájeno věrností, oddaností a udatností svých národů. Stejným způsobem ustanovuje čl. XII. uherského zákona z roku 1867 ve příčině společných záležitostí zemí koruny uherské a zemí této polovice říše a ve příčině způsobu jich vyřizování, následující: »Svazek zemí koruny uherské s jedné a ostatních království a zemí Jeho Veličenstva se strany druhé spočívá na pragmatické sankci, která v roce 1720 uznána byla. Tato slavnostní základní smlouva zajistila nejen právo posloupnosti trůnní v linii ženské domu Habsburského, nýbrž zároveň vyslovila, že království a země, které dle tohoto stanoveného řádu posloupnosti dědické témuž vladaři jsou podrobeny, tvoří nedílnou a nerozlučitelnou držbu.« Viz. čl. Záležitosti společné.

Sazba advokátní viz Tarif advokátní.

Sazba celní viz Tarif celní.

Sazba lékárnická viz Lékárníci.

Sazba notářská viz Notářství.

Sazba trestní viz Tresty.

Sazba železniční viz Tarif železniční.

Sázka a hra.

A. Sázka.

I. Pojem.

Zákonná definice § 1270 o. o. z. zní: Sázka vzniká, když umluví se o události oběma stranám ještě neznámé určitá cena pro toho, jehož tvrzení osvědčí se pravdivým. Sázka souvisí tudíž úzce se hrou; obě jsou smlouvy odvážné a plným právem označuje tudíž § 1272 o. o. z. hru co zvláštní druh sázky a platí povšechné zásady pro sázku dané i pro hru (§§ 1272, 1273 a 1274 o. o. z.). Sázka předpokládá tudíž, že mínění dvou stran si odporují tak, že strana podlehnoucí zaplatiti má vítězi určitou cenu. Dle římského práva byla sázka již od nejstarších dob přípustnou. Byla známa pod »sponsio« a objevuje se ve formě »legis actionis per sacramentum«, strany složily u pretora peněžnou sumu v úmyslu, by strana, která v právu je, obnosu pozbyla ve prospěch eráru. I Justiniánské zákonodárství zmiňuje se o sázce jako o platné smlouvě.